

ગુજરાત યુનિવર્સિટી અભ્યાસક્રમ

ગુજરાતી : ૨૦૦૬ની પરીક્ષા માટે

એમ. એ. ભાગ ૧

પ્રશ્નપત્ર - ૧ : (મુખ્ય અને ગૌણ) કૃતિઓનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ

૧૦૦ ગુણ

- (૧) 'ચિત્ત વિચાર સંવાદ' : અખો
- (૨) 'લાભશંકર ઠાકરનાં આદર્શ એકાંકી' : સં. સતીશ વ્યાસ
- (૩) 'કાફલો' : વીનેશ અંતાણી

એકમ - ૧ : પ્રથમ કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો

એકમ - ૨ : દ્વિતીય કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો

એકમ - ૩ : તૃતીય કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો

એકમ - ૪ : ત્રણે કૃતિઓને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો

એકમ - ૫ : ત્રણે કૃતિઓને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'ગુજરાત મધ્યકાલીન સાહિત્ય' : અનંતરાય રાવળ
૨. 'ગુજરાત સાહિત્યનો ઇતિહાસ ગ્રંથ - ૨ ખંડ ૧ - ૨' : સં. ઉમાશંકર જોશી અને અન્ય
૩. 'અખો : એક અધ્યયન' : ઉમાશંકર જોશી
૪. 'અખો : એક સ્વાધ્યાય' : રમણલાલ ઘ. પાઠક
૫. 'અખો : એક અધ્યયન' : ભૂપેન્દ્ર ત્રિવેદી
૬. 'આધુનિક એકાંકી' : સતીશ વ્યાસ
૭. 'અપવાર્ય' : રાજેન્દ્ર મહેતા
૮. 'ગુજરાતી નવલકથા' : રઘુવીર ચૌધરી
૯. 'વીનેશ અંતાણીની સાહિત્ય સૃષ્ટિ' : રાજેન્દ્ર પટેલ
૧૦. કથાપર્વ - ભાગ ૨ : બાબુ ધવલપુરા
૧૧. સાંપ્રત ગુજરાતી નવલકથા : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૧૨. ભંગુરતાના ચાર સર્જક પરિમાણ : પારૂલ રાઠોડ
૧૩. લાભશંકર ઠાકર : સર્જન વિશેષ : ઋચા શાહ

પ્રશ્નપત્ર - ૨ : (મુખ્ય) સાહિત્યમીમાંસા :

૧૦૦ ગુણ

ખંડ - ૧ : સંસ્કૃત સાહિત્યમીમાંસા

૪૦ ગુણ

- એકમ - ૧ : (અ) રસપ્રક્રિયા : ભરતનું રસસૂત્ર, લોલ્લટ, શંકુક, ભટ્ટ નાયક અને અભિનવ ગુપ્તે કરેલી રસસૂત્રની ટીકા અને રસવિષયક વિચારણા, રસપ્રતીતિનાં વિષ્ણો અને એનું નિરસન
- (બ) ધ્વનિવિચાર : ધ્વનિવાદ અને આનંદવર્ધન, ધ્વનિસ્વરૂપ, ધ્વનિના પ્રકારો (વાચ્ય અને પ્રતીયમાન બન્નેના મુખ્ય મુખ્ય પ્રકારો)
- એકમ - ૨ : (અ) કુન્તકનો વક્રોક્તિવિચાર, વક્રોક્તિના પ્રકારો, માર્ગો
- (બ) જગન્નાથનો રમણીયતા વિચાર

ખંડ - ૨ : પાશ્ચાત્ય સાહિત્યમીમાંસા

૪૦ ગુણ

- એકમ - ૩ : (અ) એરિસ્ટોટલનો અનુકરણવિભાવ, ટ્રેજેડીની વ્યાખ્યા અને વિભાવના, કેથાર્સિસ, ટ્રેજેડીનાં ઘટકતત્ત્વો
- (બ) લોન્જાઈનસના ભવ્યતાના ખયાલનો પરિચય
- એકમ - ૪ : (અ) મેથ્યુ આર્નોલ્ડનો કાવ્યવિચાર
- (બ) ટી.એસ. એલિયટનો કાવ્યવિચાર
- (ક) 'નવ્ય વિવેચન' (ન્યૂ ક્રિટિસીઝમ) નો પરિચય
- એકમ - ૫ : ગુજરાતી વિવેચના : ૨૦ ગુણ
- નર્મદ, નવલરામ, રમણભાઈ નીલકંઠ, નરસિંહરાવ, આનંદશંકર ધ્રુવ, બ.ક.ઠાકોર, રા.વિ. પાઠક, ઉમાશંકર જોશી, સુંદરમ્, સુરેશ જોશી અને સાંપ્રત વિવેચનધારાના વિશિષ્ટ પ્રદાનનો પરિચય.

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'અભિનવગુપ્તનો રસવિચાર' : નગીનદાસ પારેખ
૨. 'ભારતીય કાવ્યસિદ્ધાંત' : જયંત કોઠારી, નટુભાઈ રાજપરા
૩. 'આપણું વિવેચન સાહિત્ય' : હીરાબહેન પાઠક
૪. 'ગુજરાતી સાહિત્ય વિવેચન' : જયન્ત કોઠારી
૫. 'ગુજરાતી વિવેચન તત્ત્વવિચાર' : પ્રમોદકુમાર પટેલ
૬. 'સાહિત્ય મીમાંસા' - મણિલાલ પટેલ - હરીશ પંડિત

પ્રશ્નપત્ર - ૩ : સાહિત્યસ્વરૂપ : આત્મકથા **૧૦૦ ગુણ**

એકમ - ૧ : (અ)	સાહિત્ય સ્વરૂપની વિભાવના	૨૦ ગુણ
	(બ)	સાહિત્ય સ્વરૂપનાં લક્ષણો
	(ક)	જે તે સ્વરૂપનાં વ્યવર્તક લક્ષણો
એકમ - ૨ : (અ)	સ્વરૂપના ઉદ્ભવની પીડિકા	૨૦ ગુણ
	(બ)	ગુજરાતીમાં એનો વિકાસ
	(ક)	એની સાંપ્રત સ્થિતિ
સાહિત્યસ્વરૂપના અભ્યાસમાં મદદરૂપ થાય તે માટે નીચેના પુસ્તકો સૂચવવામાં આવે છે .		
(અ)	‘મારી હકીકત’ : નર્મદ	
(બ)	‘સત્યના પ્રયોગો’ : ગાંધીજી	
(ક)	‘થોડાં આંસુ, થોડાં ફૂલ’ : જયશંકર સુંદરી	
(ડ)	‘અગન પંખ’ : એ.પી.જે.અબ્દૂલ કલામ, અનુ. હરેશ ધોળકિયા	
એકમ - ૩ :	પ્રથમ બે કૃતિઓને આવરી લેતા સામાન્ય પ્રશ્નો	૨૦ ગુણ
એકમ - ૪ :	છેલ્લી બે કૃતિઓને આવરી લેતા સામાન્ય પ્રશ્નો	૨૦ ગુણ
એકમ - ૫ :	ચારેય કૃતિઓને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો	૨૦ ગુણ

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. ‘ચરિત્ર સાહિત્ય’ : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૨. ‘ચરિત્ર સાહિત્ય’ : ઉપેન્દ્ર ભટ્ટ
૩. ‘આત્મકથા : સ્વરૂપ અને વિકાસ’ : રસીલા કરિયા
૪. ‘આત્મકથા’ : સતીશ વ્યાસ
૫. ‘ગુજરાતી આત્મકથાલેખન’ : સં. ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા
૬. ‘સ્વરૂપ સન્નિધાન’ : સં. સુમન શાહ અને અન્ય
૭. ‘સ્વાતંત્ર્યોત્તર ગુજરાતી જીવનકથા’ : પ્રેમજી પટેલ

વૈકલ્પિક પ્રશ્નપત્ર - ૩ : સાહિત્ય અને તત્ત્વજ્ઞાન **૧૦૦ ગુણ**

એકમ - ૧ : (અ)	સાહિત્ય અને તત્ત્વજ્ઞાન વચ્ચેના સામ્યભેદ	૨૦ ગુણ
	(બ) ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાન : (૧) વૈદિક સાહિત્યની આખ્યાયિકાઓ,	
	(૨) વૈદિક સાહિત્યમાં સંવાદતત્ત્વ, (૩) વૈદિક સાહિત્યમાં વાણી વિચાર,	
	(૪) વૈદિક સાહિત્યમાં છંદ-વિચાર, (૫) તત્ત્વજ્ઞાને સાહિત્યમીમાંસાને પૂરાં	
	પાડેલાં નિદર્શનો (મોડેલ્સ)	

- એકમ - ૨ : પશ્ચિમનું તત્ત્વજ્ઞાન : કાન્ટ, શોપનહોવર, નિત્શે, સાર્ત્ર, હ્યુસેર્લનો પરિચય - ૨૦ ગુણ
અસ્તિત્વવાદ અને પ્રતિભાસશાસ્ત્રનો વિશેષ પરિચય.
- એકમ - ૩ : આદિમતાવાદ, વાસ્તવવાદ, પ્રકૃતિવાદ, પરાવાસ્તવવાદ અને એબ્સર્ડનો ૨૦ ગુણ
પરિચય
તત્ત્વજ્ઞાનને આલેખતી એક કૃતિનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ
કૃતિ : 'આઉટ સાઈડર' - આલ્બેર કામૂ
- એકમ - ૪ : 'આઉટ સાઈડર'માં તત્ત્વદર્શન અને સાહિત્યનો સમન્વય અને તદ્વિષયક ૨૦ ગુણ
સામાન્ય પ્રશ્નો, તત્ત્વસામગ્રીના કાવ્યરૂપાન્તરણ અંગેના સામાન્ય પ્રશ્નો.
- એકમ - ૫ : કૃતિલક્ષી ટૂંકી નોંધો ૨૦ ગુણ

પ્રશ્નપત્ર - ૪ : આધુનિક અને સાંપ્રત ગુજરાતી સાહિત્ય

૧૦૦ ગુણ

- (૧) 'ગૃહપ્રવેશ' : સુરેશ જોષી
(૨) 'જીવ' : માય ડિયર જયુ
- એકમ - ૧ : (ક) આધુનિકતાની વિભાવના
(ખ) ગુજરાતી સાહિત્યમાં આધુનિકતાનો પ્રવાહ
- એકમ - ૨ : (ક) આધુનિકોત્તર સાહિત્યની લાક્ષણિકતાઓ
(ખ) સાંપ્રત સાહિત્યની ગતિવિધિ
- એકમ - ૩ : પ્રથમ કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો
એકમ - ૪ : દ્વિતીય કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો
એકમ - ૫ : બધા એકમોને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'સાહિત્યમાં આધુનિકતા' : સુમન શાહ
૨. 'આધુનિકતા અને ગુજરાતી કવિતા' : ભોળાભાઈ પટેલ
૩. 'આધુનિકતાવાદ' : પ્રમોદકુમાર પટેલ
૪. 'અનુઆધુનિકતાવાદ' : ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળા
૫. 'સુરેશ જોષી થી સુરેશ જોષી' : સુમન શાહ
૬. 'સુરેશ જોષી થી સત્યજિત શર્મા' : સં. સુમન શાહ
૭. 'માનીતી - અણમાનીતી' (પ્રસ્તાવના) : સં. શિરીષ પંચાલ
૮. સુરેશ જોષી, કથા સાહિત્ય : સંજય દવે
૯. આધુનિકતા : એક સંકુલ સંપ્રત્યય : બિપિન આશર

પ્રશ્નપત્ર - ૫ : (મુખ્ય અને ગૌણ) ગ્રંથકાર

૧૦૦ ગુણ

મધ્યકાળ : શામળ

અથવા

અર્વાચીન કાળ : જયંત પાઠક

- એકમ - ૧ : સર્જકને ઘડનારાં પરિબળો
એકમ - ૨ : સર્જકના સમગ્રલક્ષી સાહિત્યનો પરિચય
એકમ - ૩ : સર્જકની વિશિષ્ટ રચનાઓનો સામાન્ય પ્રશ્ન
એકમ - ૪ : સર્જકની સર્જકતાને સ્પષ્ટ કરતાં સામાન્ય પ્રશ્નો
એકમ - ૫ : સર્જકની સર્જકતાના ગૌણ પાસાંઓ અંગેની ટૂંકનોંધ

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ ગ્રંથ - ૨ ખંડ ૧-૨ : સં. ઉમાશંકર જોશી અને અન્ય
૨. ગુજરાતી મધ્યકાલીન સાહિત્ય : અનંતરાય રાવળ
૩. 'શામળ' : પ્રવીણ દરજી
૪. 'શામળ' : ધીરુભાઈ પરીખ
૫. 'પદ્યવાર્તાકાર શામળ' : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૬. 'જયંત પાઠક : એક અધ્યયન' : દિનેશ પંડ્યા
૭. 'વગડાનો શ્વાસ' : સં. સુરેશ દલાલ
૮. 'જયંત પાઠક' : દક્ષા વ્યાસ
૯. સત્તર સાંપ્રત કવિઓ : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૧૦. કાવ્યયોગ : નીતિન વડગામા

પ્રશ્નપત્ર - ૬ : ભાષા : સિદ્ધાંત અને વ્યવહાર

૧૦૦ ગુણ

- એકમ - ૧: (અ) ભાષાવિજ્ઞાનની વિવિધ શાખાઓનો પરિચય અને એનો અન્ય વિદ્યાશાખાઓ સાથેનો સંબંધ ૨૦ ગુણ
- (બ) ભાષાઓનું આનુવંશિક અને સ્વરૂપનિષ્ઠ વર્ગીકરણ
- એકમ - ૨: (અ) ધ્વનિશાસ્ત્ર - ધ્વનિઘટક, ઉપધ્વનિઘટક, સહવર્તી ધર્મો, ઉચ્ચારણ પ્રક્રિયા ૨૦ ગુણ
- (બ) રૂપશાસ્ત્ર - રૂપ, રૂપઘટક, ઉપરૂપઘટક, રૂપના પ્રકારો (મુક્ત અને નિબંધ સામગ્રી ઘટક, કાર્યઘટક, અંગસાધક ઘટક - પદસાધક પ્રત્યય)
- એકમ - ૩: (અ) પ્રાચીન ભારતીય આર્યથી મધ્યમ ભારતીય આર્ય સુધીનો (મુખ્ય મુખ્ય ધ્વનિપરિવર્તનો

અને વ્યાકરણમૂલક પરિવર્તનો સાથેનો) વિકાસ

૨૦ ગુણ

(બ) અપભ્રંશથી ગુજરાતી સુધીનો (મુખ્ય મુખ્ય ધ્વનિપરિવર્તનો અને વ્યાકરણમૂલક પરિવર્તનો સાથેનો) વિકાસ

(પરિવર્તનોનો જુદો પ્રશ્ન અપેક્ષિત નથી.)

એકમ - ૪ : ભાષાવિજ્ઞાન અને સાહિત્ય :

૨૦ ગુણ

(અ) શૈલીવિજ્ઞાન અને સાહિત્યવિવેચન

(બ) સંરચનાલક્ષી અભિગમ અને સાહિત્ય

(ક) સામાજિક ભાષાવિજ્ઞાન

(ડ) મનોભાષાવિજ્ઞાન

એકમ - ૫ : ૧ :

૨૦ ગુણ

(અ) ગુજરાતીમાં થયેલું ભાષાવિષયક - ભાષાવૈજ્ઞાનિક કાર્ય (સામાન્ય રૂપરેખા)

(બ) ગુજરાતીમાં થયેલું કોશવિષયક કાર્ય

(ક) ગ્રીઅર્સન, ટર્નર, ટેક્સિટોરી જેવા વિદેશી વિદ્વાનોનું કાર્ય

(ડ) નરસિંહરાવ, ટી.એન. દવે, કે.કા. શાસ્ત્રી, કમળાશંકર ત્રિવેદી, પ્રબોધ પંડિત, હરિવલ્લભ ભાયાણી, શાંતિલાલ આચાર્ય, યોગેન્દ્ર વ્યાસ, ઊર્મિ દેસાઈનું વિશિષ્ટ પ્રદાન

૨ : વાક્યના પ્રકારો વાક્યના પ્રયોગો અને રૂપાંતર

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન' : પ્રબોધ પંડિત
૨. 'ગુજરાતી ભાષાનું ઐતિહાસિક વ્યાકરણ' : હરિવલ્લભ ભાયાણી
૩. 'ગુજરાતી ભાષા અને સાહિત્ય' : નરસિંહરાવ અનુ. કે.કા. શાસ્ત્રી
૪. 'અત્ત્રંશ વ્યાકરણ' : હરિવલ્લભ ભાયાણી
૫. 'સંરચના અને સંરચન' : સુમન શાહ
૬. 'દેરિદા' : સુમન શાહ
૭. 'ભાષાનો વૈજ્ઞાનિક અભ્યાસ' : યોગેન્દ્ર વ્યાસ
૮. 'વ્યાકરણ વિમર્શ' : ઊર્મિ દેસાઈ
૯. 'ગુજરાતી ધ્વનિ વ્યવસ્થાની વિચારણા' : પિન્કી શાહ
૧૦. 'ગુજરાતી વાક્ય વિચાર' : અરવિંદ ભંડારી

પ્રશ્નપત્ર - ૭ : અનૂદિત કૃતિ અને અપઠિત : ૧૦૦ ગુણ

(અ)	કોઈ એક પ્રશિષ્ટ કૃતિનો અભ્યાસ ૨૦૦૬ ની પરીક્ષા માટે 'ન હન્યતે' (મૈત્રેયી દેવી) સૂચવવામાં આવે છે.	૪૦ ગુણ
(બ)	નિબંધ	૩૦ ગુણ
(ક)	હેવાલલેખન	૧૫ ગુણ
(ડ)	પ્રૂફવાચન	૧૫ ગુણ

નોંધ : અંધ વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રૂફવાચનના સૈદ્ધાંતિક પ્રશ્નો પૂછવા.

એકમ - ૧ : કૃતિના લેખકના જીવન, સમય, કૃતિસ્વરૂપનો અને સ્વરૂપવિકાસનો સામાન્ય પરિચય

એકમ - ૨ : કૃતિના સામાન્ય પ્રશ્નો અને ટૂંક નોંધો

એકમ - ૩ : નિબંધ

એકમ - ૪ : હેવાલ લેખન

એકમ - ૫ : પ્રૂફવાચન

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. પ્રૂફ વાચન : રતિલાલ નાયક

પ્રશ્નપત્ર : ૭ના શરતી વિકલ્પે લઘુ શોધ નિબંધ (ડિઝર્ટેશન)

એમ.એ. ભાગ ૧ની પરીક્ષામાં પંચાવન ટકા કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર માત્ર નિયમિત (રેગ્યુલર)

વિદ્યાર્થીઓ જ લઘુશોધનિબંધ (ડિઝર્ટેશન) રાખી શકશે.

પ્રશ્નપત્ર-૮ : (ફક્ત એન્ટાયર ગુજરાતી વિષય રાખનાર માટે)તુલનાત્મક સાહિત્ય : ૧૦૦ગુણ

એકમ - ૧ : સૈદ્ધાંતિક મુદ્દાઓ : ૨૦ ગુણ

(અ) વિશ્વ સાહિત્ય (બ) વ્યાપક સાહિત્ય (ક) તુલનાત્મક સાહિત્યનું સ્વરૂપ

(ડ) તુલનાત્મક સાહિત્યનું કાર્યક્ષેત્ર

એકમ - ૨ : (અ) અસર, (બ) સાદૃશ્ય, (ક) પરંપરા, ૨૦ ગુણ

(ડ) અનુવાદનો તુલનાત્મક સાહિત્યસંદર્ભે અભ્યાસ

એકમ - ૩ : (અ) 'તણખા મંડળ' ભાગ - ૧ : ધૂમકેતુ ૨૦ ગુણ

(બ) ટાગોરની શ્રેષ્ઠ વાર્તાઓ : અનુ. અને સં. પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ

બંને કૃતિઓનાં સ્વરૂપગત પ્રશ્નોની તુલના

એકમ - ૪ : બંને કૃતિઓનાં સામગ્રી, પાત્ર, અભિગમ કે અન્ય પાસાંની તુલના. ૨૦ ગુણ

એકમ - ૫ : બંને કૃતિઓનાં ગૌણ પાસાંની તુલનાને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો ૨૦ ગુણ

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'તુલનાત્મક સાહિત્ય' : ધીરુ પરીખ

૨. 'તુલનાત્મક સાહિત્યનો અભ્યાસ' : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૩. 'તુલનાત્મક સાહિત્યની દિશામાં' : અશ્વિન દેસાઈ

વૈકલ્પિક પ્રશ્નપત્ર-૮ : સાહિત્ય અને કળામીમાંસા :	૧૦૦ગુણ
--	--------

એકમ - ૧ :	(અ) કળામીમાંસા : સ્વરૂપ, કાર્યક્ષેત્ર, ઉદ્ભવ અને વિકાસ	૨૦ ગુણ
	(બ) કળા વિભાવના	
	(ક) લલિતકળાઓ વચ્ચેનો આંતરસંબંધ	
	(ડ) પ્રસ્તુતિકરણની કળાઓ	
	(ઈ) વાણિજ્યલક્ષી કળાઓ	
એકમ - ૨ :	(અ) કળામીમાંસા અને સાહિત્ય વિવેચન	૨૦ ગુણ
	(બ) કળા સર્જનમાં પ્રેરણા, અનુભૂતિ, અનુકરણ અને રૂપનું સ્થાન	
એકમ - ૩ :	(અ) કળાના આસ્વાદ અને અર્થઘટનના પ્રશ્નો	૨૦ ગુણ
	(બ) સર્જન અને ભાવનની સમસ્યાઓ	
એકમ - ૪ :	કૃતિ : 'બારી બહાર' : પ્રહ્લાદ પારેખ	૨૦ ગુણ
	કૃતિલક્ષી સામાન્ય પ્રશ્નો	
એકમ - ૫ :	બધા એકમોને આવરી લેતી ટૂંકી નોંધો	૨૦ ગુણ

કેટલાક મહત્વના સંદર્ભગ્રંથો

૧. 'સૌંદર્યશાસ્ત્ર' : પાટણકર, અનુ. જયા મહેતા
૨. 'સૌંદર્યનિષ્ઠતાવાદ' : વિજય શાસ્ત્રી
૩. 'કળા એટલે શું?' : ટોલસ્ટોય : અનુ. મગનભાઈ દેસાઈ
૪. 'કાન્ટનું તત્ત્વજ્ઞાન' : મધુસૂદન બક્ષી